

**Carmen STANCIU**

## *Epicentru: Ion Creangă*

În ultimul deceniu dorința legitimă a românilor de a construi un sistem social modern, guvernat de principiile economiei de piață, cu alte cuvinte, o societate de consum, a zdruncinat din temelii arta, cultura în general.

Diferitele modele importate pentru „eficientizarea“ acestui domeniu, fie ele anglo-americane ori franco-europene, au amplificat starea de deusolare în rândurile creatorilor și ale receptorilor deopotrivă. În lipsa unei bine-gândite strategii la nivel național, nici revirimentul prognozat de adepți, dar nici colapsul propovăduit de oponenți nu s-au adeverit. Cu mici excepții sau izbucniri, cultura și, mai ales, artele spectacolului se mențin undeva pe linia de plutire.

Idealiști sau prozaici – gurile rele îi cataloghează pe primii drept „fraieri“, iar pe ceilalți drept „înțelepți“ – directorii de teatre fie se zbat ca peștele pe uscat, străduindu-se să obțină banii necesari instituției cu prețul unor umilințe de neimaginat, fie se mulțumesc să încropească „ceva“ din ceea ce au prin teatru și să aștepte vremuri mai bune.

Din prima categorie – destul de puțin numeroasă, evident – face parte și Calistrat Costin, directorul Teatrului de Animație din Bacău. Artist multilateral și sensibil, el a realizat demult că, îndepărtându-ne de o artă a „lucrurilor“, ne-am trezit, pe negândite, într-o artă a „experiențelor“. Și în nici o altă formă de spectacol nu este mai evidentă această translație a valorilor ca în teatrul de animație. Trecerea de la obiectul neînsuflețit la experiențele personajelor ce capătă viață în aceeași clipă în care le privim, rezervorul imens de fantezie ascuns în deslușirea multiplă a unor semne vizuale proprii acestui gen, furnizează continuu metafore semnificative, cu ajutorul cărora trăiesc și se înțeleg oamenii, un fel de „sistem de orientare“ al societății.

Mai greu de înfăptuit de-a lungul unei stagiuni, fie ea oricât de reușită, climatul necesar evoluției oricărei arte, ba chiar schimbării sau distrugerii ei, este mult mai ușor de obținut într-un festival. Printre manifestările din România la care creatorii acestei arte se întâlnesc și dialoghează, Festivalul Teatrelor de Păpuși, Marionete și Animație „Ion Creangă“, organizat de Teatrul „Vasile Alecsandri“ din Bacău, își propune o finalitate mai aparte. Înființat în urmă cu 26 de ani de regizorul Petru Valter și scenograful Valentin Prisăcaru din dorința de a iniția o confruntare creatoare între teatrele pentru copii – azi, la cea de-a șasea ediție, organizatorii își doresc o lărgire a tematicii din trecut – valorificarea operei lui Ion Creangă prin mijloacele specifice teatrului de păpuși. Ei au adresat o invitație tuturor creatorilor din domeniu (regizori artistici, scenografi, compozitori, scriitori, interpreți și teoreticieni) să contribuie

la stimularea căutărilor moderne și novatoare în arta spectacolelor de păpuși, marionete, animație și pantomimă. Cu două condiții; sunt acceptate doar producții din ultimele două stagii și care nu au fost premiate la alte festivaluri.

Din cele 11 teatre prezente la Bacău, cinci au ales să prezinte spectacole pe texte de Ion Creangă. Astfel, am putut urmări: trei variante la *Harap-Alb* (Teatrul de Animație din Bacău, Teatrul „Ciufulici” din Ploiești și Teatrul „Colibri” din Craiova); *Stan Pățitu’* (Teatrul „Puck” din Cluj-Napoca); *Ivan Turbincă* (Teatrul „Așchiuță” din Pitești). Gazdele au prezentat chiar în deschidere o versiune intitulată *Aventurile lui Harap-Alb* (scenariul și regia: Ion Puiu Stoicescu, scenografia: Eugen Stoian). Fără să demoleze structura dramatică, regizorul și-a dorit să transforme povestea lui Creangă într-o comedie cu accente satirice, pe înțelesul tuturor, considerând că avem de-a face cu „un basm care totuși nu e chiar... basm”. Rezultatul a fost un spectacol agreabil, care oferă copiilor o rampă spre visare și adulților ocazia de a se amuza de „poantele” în care textul abundă și de aluziile la personaje „celebre” din contemporaneitate. Foarte diferit, *Harap-Alb*-ul Teatrului din Craiova (regia: Liviu Steciuc) a mizat pe calitățile interpretative ale trupei și pe scenografia inspirată a lui Eustațiu Gregorian. Harul și talentul de excepție al acestui creator de iluzii izbucnește sugestiv în păpușile în păpușile compuse ce apar în scena întâlnirii dintre *Harap-Alb* și tovarășii săi – *Setilă*, *Gerilă*, *Flămânzilă*, *Păsări-Lăți-Lungilă* și *Ochilă*. Pentru cea de-a treia versiune a poveștii lui *Harap-Alb*, Teatrul „Ciufulici” din Ploiești ar fi trebuit descalificat. Oricum, s-a descalificat singur, căci rar mi-a fost dat să văd un spectacol mai prăfuit, dezlânat și plictisitor.

Buna formă a trupei clujene a fost evidențiată de *Stan Pățitu’*, o altă dramatizare după Ion Creangă. Este, probabil, cel mai bun spectacol realizat până acum de Bogdan Ulmu. Împreună cu Epaminonda Tiotiu (scenografia), el a reușit o transpunere scenică excelentă, cu multiple planuri de receptare a poveștii lui *Stan* și *Chirică*. Într-o suită de „tablouri” în stil naiv, actorii din Cluj joacă, dansează, cântă, trec de la un personaj la altul, re-creând pentru spectatori, într-o ogradă, o întreagă lume.

Teatrul „Așchiuță” din Pitești a încheiat seria Creangă cu *Ivan Turbincă*, un scenariu muzical de Nicolae Bănică, în regia aceluiași, care a interpretat și rolul titular. Mult mai aproape de *musical* decât de teatrul de păpuși – singurele elemente de animație folosite au fost câteva măști – spectacolul nu prea și-a justificat prezența în program. Dar publicul s-a distrat copios și a aplaudat enorma cheltuială de energie fizică și dăruirea cu care trupa l-a secondat pe directorul Bănică, aflat, la peste 60 de ani, într-o formă de zile mari. *Păcală* (regia Viorel Vârlan), spectacolul Teatrului „Luceafărul” din Iași și *Povești trăsnite pe scări sucite* (regia Liviu Steciuc), realizat de Teatrul „Arlechino” din Brașov, au reușit să-i farmece pe micii spectatori. La primul au aplaudat mustosul graiului moldovcnesc și pofta de joc a actorilor, la cel de-al doilea, fantezia cu care au fost realizate păpușile și mulțimea de întrebări pe care le poate

căpăta, în mâinile unor artiști dăruți, obiectele cotidiene.

Despre *Degețicai* (Teatrul „Gong” din Sibiu, regia Monica Baldea) și *Făt-Frumos din lacrimă* (Teatrul „Guliver” din Galați, regia Stelian Stancu) cele câteva cuvinte care ar fi de spus n-ar face cinste nici teatrului și nici realizatori...

În ciuda interzicerii impuse de deținătorii drepturilor de autor de a monta, în orice formulă scenică, *Micul prinț* a lui Antoine de Saint-Exupery, Diana Boboc și-a asumat riscul de a propune Teatrului pentru Copii și Tineret „Merlin” din Timișoara un spectacol ce pornește de la acest text, intitulat *Desenează-mi o oiță*. Deși marioneta ce-l întruchipa pe *Micul Prinț* nu s-a bucurat de prea multă dragoste din partea celei care o mânuia, mesajul de iubire și candoare a ajuns la public grație experimentatului actor Horia Ionescu (*Pilotul*) și sinuoaselor mișcări de dans ale lui Ruslan Rotaru.

Într-un număr din anul trecut al revistei noastre scriam despre valoarea de excepție a trupei de actori-mânuitori a Teatrului „Vasilache” din Botoșani. La Bacău, am avut marea bucurie de a revedea această echipă într-un spectacol excepțional, realizat de Valentin Dobrescu – *Asmodée* sau *Diavolul șchiop*. Inteligent construit, de un umor ce glisează cu grație pe muchia dintre agonie și extaz, mânuit absolut impecabil de fiecare artist, montarea a primit pe merit, Marele Premiu al Festivalului.

